

MRKONJIĆ GRAD

Analiza usklađenosti razvojnih strategija sa društveno-ekonomskim razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva

Cilj ove komparativne analize je da utvrdi u kojoj je mjeri razvojni okvir opštine Mrkonjić Grad usklađen sa centralnim razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva identifikovanim terenskim istraživanjem.

Analizom je obuhvaćeno 17 postojećih ciljeva održivog razvoja, koje je utvrdila Generalna skupština Ujedinjenih nacija (UN)

- svijet bez siromaštva;
- svijet bez gladi
- zdravlje i blagostanje;
- kvalitetno obrazovanje;
- rodna ravnopravnost;
- čista voda i sanitarni uslovi;
- pristupačna energija iz čistih izvora;
- dostojantven rast i ekonomski rast;
- industrija, inovacije i infrastrukture
- smanjenje nejednakosti;
- održivi gradovi i zajednice;
- održivi oblici potrošnje i proizvodnje
- očuvanje klime;
- očuvanje vodenog svijeta;
- očuvanje života na zemlji;
- mir, pravda i snažne institucije;
- partnerstvom do cilja.

Analiza razvojnih strateških dokumenata opštine Mrkonjić Grada pokazuje njihovu djelomičnu usklađenost sa više ciljeva održivog razvoja. Neke ciljeve ne tretira eksplicitno ili uopšte ili ih tretira djelomično, dok jedan broj njih nastoji aktivno tretirati.

Razvojno strateški okvir opštine usklađen je sa identifikovanim potrebama lokalne zajednice u odnosu na 2 cilja, djelimično je usklađen u odnosu na 11 ciljeva, a nije usklađen u odnosu na 4 ciljeva održivog razvoja.

U tom smislu postoji djelomična korespodencija između potreba društva i njegovih različitih učesnika i prioriteta lokalne uprave.

Opština Mrkonjić grad je relativno mala opština sa oko 14 000 stanovnika. U 2021. godini bilo je zaposleno 3761 osoba. Najviše zaposlenih je bilo u 2018. godini, preko 3880 lica. Izražen je trend odlaska radne snage i preduzećima postaje sve teže pronaći i zadržati kvalifikovanu obučenu radnu snagu. To pogađa brojne sektore idustrijske sektore, sve od građevinarstva, ugostiteljstva

do bankarstva. Iz ovog su razloga sve sve češći slučajevi preduzeća koje angažuju radnu snagu iz inostranstva i očekuje se da će sve više dobijati na značaju

Preko 55 posto radne snage je zaposleno u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu i u trgovini na veliko i na malo. Radi se uglavnom o sektorima niske dodane vrijednosti i sa relativno niskim platama.

Razvojni okvir Mrkonjić grada usklađen je sa sljedećim ciljevima održivog razvoja: čista voda i sanitarni uslovi i očuvanje života na zemlji. Nisu usklađeni u odnosu na ciljeve: Svijet bez siromaštva, Rodnu ravnopravnost i Smanjenje nejednakosti i Održive načini proizvodnje i potrošnje Okvir je djelimično usklađen sa identifikovanim potrebama iz lokalne zajednice u ostale ciljeve održivog razvoja: svijet bez gladi; kvalitetno obrazovanje, pristupačna energija energija iz čistih izvora; održivi gradovi i zajednice, dostojanstven rad i ekonomski rast; očuvanje klime; očuvanje vodenog svijeta, u odnosu na cilj industrija, inovacije i infrastrukture te u odnosu na ciljeve mira, pravde i snažnih institucije te u odnosu na cilj partnerstvom do ciljeva.

U narednoj tabeli nalazi se uporedni prikaz potreba lokalne zajednice utvrđene istraživanjem te onih koje su utvrđene razvojnim strateškim dokumentima Opštine. Tabela daje pregled osnovnih potreba u odnosu na svaki pojedinačni cilj održivog razvoja te daje procjenu njihove međusobne usklađenosti u oblastima relevantnim za date ciljeve.

Ciljevi održivog razvoja	Razvojne potrebe identifikovane terenskim istraživanja.	Razvojne potrebe navedene u strateškim dokumentima	Mjere i aktivnosti planirane u strateškim dokumentima	Procjena stepena usklađenosti razvojnih strategija
Svijet bez siromaštva	Postoje ugrožene grupe stanovništva i relativno značajan broj siromašnih. Uz korisnike socijalne pomoći, u posebno ranjivoj situaciju su starija lica i penzioneri.	Lokalni se razvojno-strateški okvir ne bavi direktno siromaštvom niti sadrži mjere usmjerene na neki aspekt siromaštva.	Nema mjera koje ciljaju direktno na smanjenje siromaštva za Mrkonjić Grad. U praksi postoji centar za socijalni rad koji finansira direktno ili na druge načine pomaže pri nabavci osnovnih sredstava određni broj lica u socijalnoj potrebi	Nisu usklađene
Svijet bez gladi	U Mrkonjić gradu ne postoji javna	Nisu identifikovane	Nema konkretnih mjera	Djelimično Usklađene

	kuhinja i ne čini se da je glad značajan problem.	potrebe koje se odnose specifično na ovaj cilj		
Zdravlje i blagostanje	Nedostaje ljekarskog osoblja i postoji ovisnost od većih gradskih centara – prije svega Banja Luke.	Opštinski razvojni okvir adresira djelom stanje u zdravstvu i priznaje da su potrebna unaprijeđenja. Primjećuje osim toga i nedostatak kadrova.	kontrolu hrane, smanjenje emisija povezanih sa motornim vozilima, kontrolu zraka, uvođenje kontrole lokalnih vodovoda, saniranje objekata itd.	Djelimično usklađene
Kvalitetno obrazovanje	Obrazovna infrastruktura opštine se nije mijenjala. Postoje 3 predškolske ustanove, 14 osnovnih škola i 2 srednje škole. Smanjuje se ukupni broj onih koji pohađaju školu i osnovnu i srednju, kao i onih koji se fakultetski obrazuju negdje drugo.	Nema posebno identifikovanih potreba u strateškog okviru	Postoje pojedine mjere prije svega Ulaganje u obrazovnu infrastrukturu, prije sve u energetske škole na teritoriji opštine.	Djelomično usklađene
Rodna ravnopravnost	Više je žena bez ikakvog ili sa samo osnovnim obrazovanjem nego muškaraca, a manje u svim ostalim kategorijama. Iz perspektive zaposlenja,	Razvojni okvir ne identifikuje eksplicitno potrebe vezane za ovaj cilj.	Ne postoji akcioni plan za ravnopravnost spolova, ali Opština bi trebalo da ima nešto što se zove Akcioni plan za održivo investiranje u životnu sredinu koji cilja i na ovaj	Nisu usklađene

	odnos je i dalje u grubo 1 zaposlena žena na prema 2 muškarca i on je posljednjih deset godina nepromijenjen.		cilj održivog razvoja. Mrkonjić grad odvaja značajna sredstva za podršku projektima koji se tiču rodne ravnopravnosti – čak 1,25 posto od ukupnog budžeta.	
Čista voda i sanitarni uslovi	Kanalizacija i otpadne vode su važan problem za lokalnu zajednicu i kapaciteti su u tom smislu potpuno nerazvijeni. I sistem snabdijevanja vodom treba unaprijeđenja	Opštinski planski okvir prepoznaje da oko 50 stanovništva procenata ima pristup kanalizaciji. Bolji je pristu vodi, iako značjan udio, oko 20 posto nema pristup vodovodnoj mreži već vodu crpi lokalno.	Postoje planovi o nabavci i ugradnji prečistača za kanalizaciju i otpadne vode.	Usklađene
Pristupačna energija iz čistih izvora	nezavisni kapaciteti za proizvodnju čiste energije su nerazvijeni. Na teritoriji opštine je, prema dostupnim podacima, planirano ukupno devet mini hidroelektrana Neke čak i u podrčjima predviđenim za zaštitu	Prepoznata je potreba da se uveća učešće čiste energije u energetsom sistemu opštine. Fokus je na minihidro elektranama. Jedan od ciljeva Strategije je povećanje učešća čiste energije u ukupnoj energetske potrošnji u opštini.	U 2022. godini pokrenut je proces izrade Akcionog plana za održivu energiju i klimu (SECAP)	Djelimično usklađene

<p>Dostojansten rad i ekonomski rast</p>	<p>Dugo su vladale niske plata i visoko eksploativni uslovi na tržištu rada. Danas je taj trend prekinut, jer je sve manje radne snage i postaje sve teže naći i zadržati radnu snagu. To je uticalo na relativni rast plata u profitnom sektoru. sve češći slučajevi preduzeća koje angažuju radnu snagu iz inostranstva.</p>	<p>Strateški okvir prepoznaje potrebu za novim zapošljavanjem ali ne iznosi bilo kakve ciljeve u odnosu na obezbjeđivanje dostojanstvenih uslova rada</p>	<p>Više mjera Strategije razvoja tiče se domene zapošljavanja, posebno samozapošljavanja. Mjere za poticanje ekonomskog rasta predstavljaju takođe važan fokus strategije. Fokus je na MSP-ije i poljoprivredu</p>	<p>Djelimično usklađene</p>
<p>Industrija, inovacije, infrastrukture</p>	<p>Postoje vrijedni prirodni, ali i dosta tehničkog znanja u firmama fokusiranih isključivo na izvoz. Ipak, domaća je privreda uglavnom slabo kompetitivna i u pogledu ulaganja u tehnologiju i u pogledu uslova koje su u stanju ponuditi radništvu Migracija je intenzivirana i sve je manje radništva;</p>	<p>Razvoj industrije je jedan od glavnih ciljeva plana lokalnog ekonomskog razvoja.</p>	<p>Formirano je više privrednih i industrijskih zona sa osnovnim infrastrukturom.</p>	<p>Djelimično usklađene</p>

	<p>potencijali za više tehnološku proizvodnju su slabi, kao i kapaciteti Opštine da utiče na ovu domenu.</p>			
Smanjenje nejednakosti	<p>Nejednakost je izražena iako nema preciznih podataka.</p>	<p>Razvojni plan ne identifikuje potrebe vezane za ovaj cilj</p>	<p>Nema mjera</p>	<p>Nisu usklađene</p>
Održivi gradovi i zajednice	<p>Pokrivenost stanovništva odvozom otpada je niska i iznosi manje od 60 posto. Vršiti se djelomično odvajanje kartona, plastike i željeza, ali se zanemaruje postotak reciklira. Brojne su divlje deponije koje oštećuju okoliš. Ne provode se mjerenja kvalitete zraka niti se podaci sistematski prikupljaju.</p>	<p>Strateški plan prepoznaje potrebu da se unaprijedi sistem prikupljanja i odvoza otpada i uvažava stanje niske pokrivenosti kao i potrebu da se stanje zračno kontroliše i nastoji držati pod kontrolom.</p>	<p>Postoje planovi i pojedinačne mjere kojima se nastoji unaprijediti odvoženje otpada iz nepokrivenih dijelova opštine. Postoje mjere zaštite od poplava. 2018. godine je usvojen prostorni plan opštine koji definiše razvojne ambicije, a planirani su i planovi za posebne zaštićene zone.</p>	<p>Djelimično usklađene</p>
Održivi načini proizvodnje i potrošnje	<p>Rudnik nastavlja operacije uprkos brojnim neregularnostima i otporu stanovništva. Opština bi, tvrdi se, bila u stanju da relativno lako</p>	<p>Prostorni plan eksplicitno definiše ciljeve u odnosu na ovaj cilj. 3R princip nije integralno prepoznat i</p>	<p>Uz izuzetak nekoliko projekata posvećenih unapređivanju energetske efikasnosti nema značajnijih mjera.</p>	<p>Nisu usklađene</p>

	<p>zadovoljava značajan dio sopstvenih potreba određenih tipova prehrambenih proizvoda. Neki nezavisni oblici proizvodnje energije iz sunca postoje ali ih je vrlo malo.</p>	<p>promovše se prije svega reciklaža.</p>		
Očuvanje klime	<p>Vlada gotovo potpuni konsenzus o efektima klimatskih promjena i globalnog zagrijavanja posebno među proizvođačima. Sve je više invazivnih vrsta, novih nametnika i oboljenja</p>	<p>Strateški plan prepoznaje efekte klimatskih promjena prije svega u kontekstu povećanja rizika od poplava, ali ih ne tretira šire.</p>	<p>Prostorni plan identifikuje mjere. Postoji plan zaštite od poplava. Akcioni plana za održivu energiju i klimu (SECAP) koji je u proceduri bi trebao tretirati i pitanja vezana za prilagođavanje klimatskim promjenama.</p>	<p>Djelimično usklađene</p>
Očuvanje vodenog svijeta	<p>Glavni riječni tok Crna rijeka je zagađen i u 3 je kategoriji voda. Otpadna voda iz industrijske proizvodnje se ispušta direktno bez ikakvog procesa filtriranja.</p>	<p>Prostorni plan značajnu pažnju posvećuje zaštiti voda od zagađenja.</p>	<p>Nema konkretnih mjera, postoje opredjeljenja i planovi</p>	<p>Djelimično usklađene</p>
Očuvanje života na zemlji	<p>Više je aktivnih koncesionih ugovora, uključujući rudnike boksita, kamena, te blago mineralne vode.</p>	<p>Strateški plan adresira zaštitu šumskih dobara i ekosistema Prostorni plan prepoznaje problem</p>	<p>LEAP predviđa razvoj kapaciteta za tretman opsnog, medicinskog i životinjskog otpada, ali i</p>	<p>Usklađene</p>

	Rudnici su prepoznati kao izvori degradacija i onečišćenja tla Mini hidroelektrane su prepoznate kao izvor degradacije okoliša	degradacije i zagađenja tla. i planira zaštitu neobnovljivih resursa, resursnu štednju i korištenje održivih izvora	reciklažu te razvoj inspekcijski službi.	
Mir, pravda i snažne institucije	Narativi iz 90-ih i dalje su česta i teška tema dnevne politike u zemlji. Povjerenje je nisko Mladi sve češće migiriraju, iz ruralnih područja posebno.	Strateški okvir ne adresira ove ciljeve	Nema mjera	Djelimično usklađene
Partnerstvom do ciljeva	Nema sistematskih odnosa među javnim, profitnim i civilnim sektorima niti koordinacije na nivou strateškog planiranja i razvoja. Pojedinačni projekti postoje. Postoje problemi i u komunikaciji i u domeni realizacije Kapaciteti opštine su ograničeni.	Na strani uprave postoji perspektiva o potrebi unaprijeđenja odnosa sa drugim društvenim akterima, prije svega u poslovnom sektoru.	Postoje neke mjere poput npr Privrednog savjeta uz pomoć kojeg se nastoji uključiti privatni sektor, a realizovano je više individualnih projekata sa organizacijama civilnog sektora.	Djelimično usklađene